

คำนำ

ด้วย สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นหน่วยส่งเสริม สนับสนุนการจัดฝึกอบรม ด้านอาชีพการทอผ้าขาวม้า รวมถึงการสนับสนุนประสานงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการศึกษาอาชีพให้มืงานทำ สร้างรายได้ให้ตนเองและครอบครัว

เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน ที่เน้นเรื่องการมีอาชีพเพื่อการมีงานทำ มีรายได้ จึงได้คัดเลือกการทอผ้าขาวม้า เพื่อพัฒนาและต่อยอดมาจัดทำเป็นหลักสูตรเพื่อเผยแพร่ให้ประชาชน ทั่วไปได้มีความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปประกอบอาชีพต่อไปได้

ขอขอบคุณวิทยากรวิชาชีพ และคณะดำเนินงานการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง ที่ได้ร่วมพัฒนา หลักสูตรและจัดทำแผนการเรียนรู้รวมทั้งสื่อต่าง ๆ ให้สำเร็จไปด้วยดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหลักสูตรเล่มนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อวิทยากรและผู้เรียนต่อไป

สำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์

มกราคม 2568

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
สารบัญ	๗
ความรู้เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการทอผ้าชาวม้า	1
ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการทอผ้าชาวม้า	6
หลักสูตรการทอผ้าชาวม้า	8
ความเป็นมา	8
จุดประสงค์การเรียนรู้	9
กลุ่มเป้าหมาย	9
ระยะเวลา	9
เนื้อหาหลักสูตร	10
การจัดการเรียนรู้	10
สื่อการเรียนรู้	10
การวัดและประเมินผล	10
การจบหลักสูตร	10
เอกสารหลักฐานการศึกษา	10
การเทียบโอนผลการเรียน	11
แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการทอผ้าชาวม้า	12
ใบความรู้ ความเป็นมาของการทอผ้าชาวม้า	13-14
ใบความรู้ วิธีการทอผ้าชาวม้า	15
ใบงาน แบบบันทึกการทอผ้าชาวม้า	16
ใบความรู้ การบรรจุหีบห่อ	17
ใบความรู้ การคำนวณต้นทุน กำไร	20-21
ใบงาน การคิดต้นทุน กำไร	22
ใบความรู้ ช่องทางการตลาด	23
แบบวัดและประเมินผลการทอผ้าชาวม้า	24
แบบประเมินผลงานผู้เรียน	25
บรรณานุกรม	
รายชื่อคณะผู้จัดทำหลักสูตร	

หลักสูตรการทอผ้าชาวม้า จำนวน 20 ชั่วโมง

ความรู้เกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ ที่ใช้ในการทอผ้าชาวม้า

ก่อนที่ผู้เรียนจะเข้าสู่การเริ่มต้นทอผ้าชาวม้าผู้เรียนควรเรียนรู้เกี่ยวกับวัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าชาวม้า ได้แก่ กี่กระดูกหรือทูกทอผ้า กระจวยทอผ้า หลาปั่นไหม ด้ายไหมประดิษฐ์ ฟืม กรรไกร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องใช้ในการประกอบการทอผ้าชาวม้า ดังนี้

กี่กระดูกหรือทูกทอผ้า

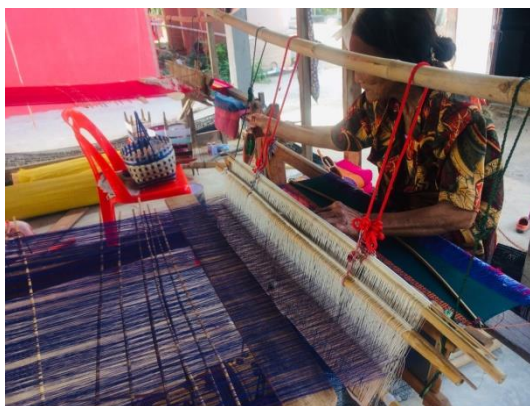
กี่ หรือ ทูก เป็นเครื่องมือสำหรับทอผ้า มีหลายขนาดและชนิด แต่มีหลักการพื้นฐานอย่างเดียวกัน คือ การขัดประสานระหว่างด้ายเส้นพุ่ง และด้ายเส้นยืน จนแน่นเป็นเนื้อผ้า คล้ายกับการจักสาน แต่มีความละเอียดสูงกว่า เนื่องจากเส้นด้ายมีขนาดเล็ก และละเอียดกว่า

กี่ทอผ้าส่วนใหญ่เป็นแบบขาตั้ง เป็นรูปแบบที่ใช้กันอยู่ทั่วไปในท้องถิ่น นิยมทำจากไม้เนื้อแข็ง มีส่วนประกอบต่าง ๆ ดังนี้

- 1.เสาหลักขาตั้งทูก เป็นเสาทรงสี่เหลี่ยม ขนาดความสูงเท่ากันทั้ง 4 ต้น
- 2.ไม้คานทูก เป็นคานไม้พาดเชื่อมต่อระหว่างเสาหลักทั้ง 4 ต้น เครือเส้นด้ายยืนพาดบนไม้คานด้านหน้า และโยงมาผูกไม้คานด้านหลังดึงเส้นยืนให้ตรง
- 3.ไม้รองนั่ง เป็นแผ่นไม้ที่พาดไว้บนคานไม้ด้านล่างด้านคนทอ เพื่อให้คนทอนั่งคนทอนั่งและวางอุปกรณ์การทอ เช่น ตะกร้าใส่ด้าย ใสหวี
- 4.ไม้ม้วนผ้า หรือไม้กำพัน หรือไม้กำพัน เป็นท่อนไม้สี่เหลี่ยมที่ปลายทั้งสองข้างเสียบเข้าเดือยที่หลักไม้ด้านใกล้กับผู้ทอเพื่อม้วนเก็บผ้าที่ทอเสร็จเรียบร้อยเอาไว้
- 5.ไม้หาบทูก เป็นไม้ไผ่ทรงกระบอกขนาดกลางยาวพาดคานไม้ เพื่อใช้ผูกเชือกโยงฟืมและรอกที่พุงตะกอหรือเขาเอาไว้
- 6.ไม้เหยียบทูก เป็นไม้ไผ่ลำขนาดเล็ก ยาวประมาณ 1 เมตร ผูกโยงกับตะกอหรือเขาสำหรับเหยียบเพื่อบังคับการสลับขึ้นลงของเครือเส้นด้ายยืน จำนวนไม้เหยียบขึ้นกับจำนวนตะกอที่ใช้ทอผ้า
- 7.ตะกอหรือเขา เป็นแผงเส้นด้ายที่ถักเกี่ยวเครือเส้นด้ายยืนเอาไว้ โดยใช้ไม้ไผ่ 2 ซี่เป็นคาน ถ้าเป็นผ้าทอแบบสองตะกอก็จะมีตะกอหรือเขา 2 อัน ซึ่งจะคัดเก็บเครือเส้นด้ายยืนสลับกันเส้นต่อเส้น เพื่อยกเส้นด้ายยืนขึ้นลง ให้กระจวยเส้นด้ายพุ่งผ่านไปสานทอขัดเพื่อให้เกิดลวดลายบนผืนผ้า

8. ฟืม (พินหวี) เป็นอุปกรณ์การทอที่สำคัญที่อยู่หน้าตะกอหรือเขา ใช้กระทบเส้นด้ายให้สานทอกับเส้นด้ายยืนเป็นผืนผ้า หน้าฟืมจะมีทั้งขนาดยาวและขนาดสั้น ขึ้นกับว่าจะทอผ้าหน้าแคบหรือกว้างสามารถถอดเปลี่ยนได้

9. รอก เป็นอุปกรณ์ช่วยพยุ่งตะกอหรือเขา โดยผูกโยงไว้กับไม้คานหูก

กักระตุกหรือหูกทอผ้า

กระสวยทอผ้า

กระสวยทำด้วยไม้เนื้อแข็งที่มีน้ำหนัก เช่น ไม้แดง ไม้ประดู่ ไม้พะยุง หรือไม้สัก เป็นต้น ความยาวไม่มีมาตรฐานขึ้นกับผู้ใช้งาน โดยทั่วไปที่พบเห็นจะมีความยาวประมาณ 10-12 นิ้ว โดยกระสวยแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภทคือ กระสวยมือ น้ำหนักเบาด้านหัวและด้านท้ายมีลักษณะมนคล้ายงู และกระสวยที่กระตุก มีรูปร่างคล้ายกับเรือ ซึ่งกระสวยทั้ง 2 ประเภทนี้ยังสามารถแบ่งออกได้เป็นกระสวยแบบรางเดี่ยว คือมีหลอดสำหรับใส่ด้ายเพียงอันเดียว กับกระสวยรางคู่ คือมีหลอดสำหรับใส่ด้ายสองหลอด

เป็นอุปกรณ์สำหรับใช้บรรจุหลอดด้ายเส้นพุ่งที่ใช้ในการทอผ้า มีหน้าที่ส่งด้ายพุ่งเข้าไปในด้ายเส้นยืนที่ซึ่งอยู่บนทูกทอผ้า ซึ่งหากเป็นกระสวยมือจะใช้มือพุ่งกระสวยกลับไปมาระหว่างเส้นยืนสลับกับการกระทุบฟืมเพื่อให้เนื้อผ้าแน่น แต่หากเป็นกระสวยสำหรับที่กระตุก กระสวยจะพุ่งกลับไปมาด้วยแรงกระแทกของการกระตุกจนกว่าจะได้เนื้อผ้าตามที่ต้องการ

กระสวยทอผ้า

หลาปั่นไหม

เครื่องปั่นด้ายหรือกรอไหม เป็นเครื่องมือที่อาศัยหลักเกณฑ์ในเรื่องของล้อและเพลลา ในสมัยโบราณ เครื่องมือปั่นด้ายเรียกว่า “แคว” มีลักษณะกลมใหญ่กว่าหัวแม่มือเล็กน้อย มีรูตรงกลางสำหรับเสียบไม้ปั่นด้าย ต่อมาได้เปลี่ยนมาใช้เครื่องปั่นด้าย หรือ ไน ลักษณะทั่วไปของไน จะเป็นวงกลม ติดตั้งอยู่ระหว่างขาสองอันที่ทำจากไม้เนื้อแข็ง และมีเหล็กสอดเป็นคันสำหรับหมุนวงล้อ ส่วนขาติดตั้งอยู่บนส่วนหัวของฐานที่ทำด้วยไม้ท่อนยาวประมาณ 30 นิ้ว โดยที่ส่วนปลายของท่อนไม้จะมีเหล็กไนสอดอยู่กับขาตั้งโดยโผล่เหล็กไนออกมา ไว้สำหรับเป็นที่สวมของหลอดไม้ไผ่ที่ทำเป็นที่กรอด้าย และระหว่างวงล้อจะมีสายพานทำด้วยเชือกโยงมาเพื่อหมุนเหล็กไน ดังนั้นเมื่อมีการหมุนวงล้อเหล็กไนก็จะหมุนไปด้วย

เป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับปั่นฝ้ายให้เป็นเกลียวแน่นจนเป็นเส้นด้าย หรือใช้กรอเส้นด้ายเข้าไส้หลอดสำหรับเป็นเส้นพุ่ง โดยใช้คู่กับประวิงหรือกงกว้าง โดยการนำด้ายที่ผ่านการล้อหรือตี้วนเป็นหลอดแล้ว มาจ่อที่ไน แล้วหมุนวงล้อ ในขณะที่วงล้อหมุนไนก็จะหมุนตาม เกิดเป็นแรงเหวี่ยงที่ดึงม้วนด้ายที่จ่อไว้ตีเป็นเกลียว ให้ใช้มือที่ถือหลอดม้วนด้ายดึงออกจากไนจะทำให้เกิดเป็นเส้นด้าย จากนั้นให้ผ่อนแรงมือเส้นด้ายก็จะม้วนอยู่กับไน ทำเช่นนี้จนใกล้หมดม้วนด้ายก็นำม้วนด้ายใหม่ต่อเนื่องกันไปเป็นเส้นฝ้ายเดียวกันจนเต็มไน

หลาปั่นไหม

ด้ายไหมประดิษฐ์

ด้ายไหมประดิษฐ์ เป็นเส้นใยสังเคราะห์ที่มีคุณสมบัติเด่นคือมีความเหนียวเส้นเล็ก สีสดใส ชักแล้วสีไม่ตก เส้นใยทนทาน รีดเรียบได้ง่าย สามารถชักด้วยเครื่องชักผ้าได้ สีไม่ตกมีทั้งที่ย้อมสีสำเร็จรูป และราคาย่อมเยา

ด้ายไหมประดิษฐ์

ฟิม

ฟิม โดยทั่วไปทำด้วยไม้ไผ่ มีลักษณะเป็นแผงยาว มีฟันเป็นซี่ๆคล้ายกับหวี เรียกว่าฟันหวี ซึ่งแต่ละซี่ใช้เป็นช่องสำหรับสอดด้ายเส้นยืน จำนวนฟันฟิมเท่ากับความกว้างของหน้าผ้าแต่จะไม่ยาวเกินแขนทั้งสองข้าง เพื่อให้พุ่งกระสวยกลับไปมาได้สะดวก ปัจจุบันการทำซี่ฟิมทำจากเหล็กหรือทองแดงหรือสแตนเลส ซึ่งสามารถทำให้ซี่ฟิมมีขนาดเล็กลง จึงร้อยด้ายเส้นยืนได้จำนวนมากขึ้น ผ้าที่ทอจึงเนื้อแน่นกว่าฟิมไม้ไผ่ ขนาดของฟิมจะเรียกตามจำนวนช่องระหว่างซี่ของฟิม โดยมีหน่วยนับเป็น “หลบ” ซึ่ง 1 หลบ เท่ากับ 40 ช่องฟันหวี การนับความกว้างของฟิมเป็นหลบนี้ พบว่าใช้ทั้งภาคเหนือและภาคใต้ของไทย

เป็นเครื่องมือที่ทำหน้าที่กระทบด้ายเส้นพุ่งที่ทอให้เรียงกันเป็นระเบียบ ทำให้เนื้อผ้าแน่นเป็นผืนผ้า

กรรไกร

กรรไกรตัดผ้ามีปลายกรรไกรด้านหนึ่งเรียวแหลม และปลายกรรไกรอีกด้านโค้ง ทำจากเหล็กกล้าไร้สนิม ขัดเงาเรียบเป็นมันวาว มีขนาดยาวระหว่าง 20-30 เซนติเมตร (8 - 12 นิ้ว) เพื่อให้สะดวกในการใช้งานไม่ต้องขยับเลื่อนกรรไกรหลายครั้ง ซึ่งจะมีทั้งแบบด้ามตรงและด้ามโค้ง ซึ่งแบบด้ามโค้งจะช่วยให้การตัดผ้าเที่ยงตรง เพราะเวลาตัดจะขนานไปกับผ้า ส่วนแบบด้ามตรงจะเหมาะกับการตัดตะเข็บตอกแต่งหรือตัดชายกระโปรง ด้ามอาจทำด้วยโลหะเนื้อเดียวกับตัวกรรไกร หรือมีปลอกหุ้ม

กรรไกรสำหรับงาน PATCHWORK

กรรไกรตัดเศษด้าย

กรรไกรปลายโค้ง

กรรไกรงานปักผ้า

ความรู้พื้นฐานในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการทอผ้าชาวมา

1. การคั่นหมี่

1.1. คั่นหมี่เกล็ด 4 สอด จำนวน 45 ลำ 30 เที้ยว คั่นเส้นเดียว

1.2. ต้องพาดเชือกทุกรอบ จนครบ 30 เส้น ทั้งไปและกลับ

2. การมัดเพื่อเอาลวดลาย

2.1. การมัดเริ่มจากขวาไปซ้าย ห่างจากขอบ 1.5 นิ้ว

2.2. ชิดเส้นบนหัวหมี่ความห่างของช่อง 0.5 เซนติเมตร

2.3. นำฟางที่เตรียมมัดมาฉีกให้หน้ากว้างของฟาง 0.5 เซนติเมตร ความยาว 30 เซนติเมตร

2.4. การเริ่มมัดจะเริ่มมัดที่ปลายเชิงขึ้นไปโดยมัดตามช่องที่เราขีดไว้ตามลวดลายในกราฟที่กำหนดโดยเริ่มมัดลายเชิง และลายขอเอสเล็ก และเริ่มมัดรูปหัวใจซ้อนกันเป็นหัวใจกลับ และหัวใจตั้ง สลับกันจนครบ 45 ลำ โดยวิธีการมัดโอบ

2.5. เริ่มมัดลายขอเอสใหญ่ โดยเริ่มจากกลางหัวใจตัวที่ 2 และตัวที่ 4 (ลำที่ 12) เริ่มมัดยอด ตัวเอส กลางตัวที่ 5 (ลำที่ 4) เป็นลายตุ้มหมากจับ 3 มัดขึ้นไปข้างละ 2 ดอก มัดเฉียงไปทางด้านซ้ายมือเหมือนกันทั้ง 2 ดอก

2.6. ดอกแถวตัวเอสตัวที่ 2 ให้อยู่ตรงกลางหัวใจตัวที่ 3 (ลำที่ 34) โดยให้นับยอดหักมุมขึ้นไป 2 ช่อง จะอยู่ตรงกลางหัวใจตัวที่ 3 แล้วมัดหมากจับตุ้มเหมือนกันกับข้อ 1 ไปทางเดียวกันกับแถวแรก

กี่กระตุกหรือทูกทอผ้า

หลักสูตรการทอผ้าชาวม้า

1. ความเป็นมา

จากเดิมในอดีตจนถึงปัจจุบัน “คนน้ำหนาว” มีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวเชื้อสาย ไม่ว่าจะเป็ยวิถีวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา อาหารการกิน และหนึ่งสิ่งที่สำคัญไม่แพ้กันนั่นคือเครื่องแต่งกาย “การทอผ้า ภูมิปัญญาบนผ้าฝืนงาม ของชาวน้ำหนาว” หนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่ถ่ายทอดเรื่องราว วัฒนธรรมการถ่ายทอดและแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่โดดเด่นของชาวน้ำหนาว คือ “การทอผ้า” และได้วิวัฒนาการทอผ้าขึ้นมา

สำนักงานส่งเสริมการเรียรณ์ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ เห็นถึงความสำคัญซึ่งมีการรวมกันกับหน่วยงานต่างๆ จัดทำประชาพิจารณ์ วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของคนในชุมชนที่ต้องการสืบทอดและรักษาภูมิปัญญาอันโดดเด่นของชาวน้ำหนาว ให้คงอยู่กับคนอำเภอน้ำหนาว จึงได้เข้ามาสนับสนุน ส่งเสริม สืบสานและอนุรักษ์การทอผ้าชาวม้า ซึ่งอัตลักษณ์ความหนึ่งเดียวที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น โดยการรวมตัวกันเริ่มต้นจัดหลักสูตร เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มพัฒนาอาชีพการทอผ้าพื้นบ้านกลุ่มแรกขึ้นที่บ้านโคกยาว ตำบลน้ำหนาว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้กระบวนการ PDCA มาช่วยในการขับเคลื่อนการขยายและพัฒนา กลุ่มพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มพัฒนาอาชีพการทอผ้าพื้นบ้านบ้านโคกยาว ตำบลน้ำหนาว การเย็บกระเป๋าจากผ้าทอมือ ตำบลน้ำหนาว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ตลอดจนมีระบบการบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารการตลาด การส่งเสริมการขาย การก้าวเข้าสู่วิสาหกิจชุมชน เป็นผลิตภัณฑ์ สินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์และสินค้า OOC ของศูนย์ส่งเสริมการเรียรณ์ระดับอำเภอน้ำหนาว การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และได้มีการพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าและหลากหลายรูปแบบ เช่น การทอผ้าลายผ้าชาวม้า การทอผ้าขึ้นลายพื้นบ้าน การทอผ้าชาวม้า ผลิตภัณฑ์การทำกระเป๋าย่อม ฯลฯ

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้เล็งเห็นความสำคัญสภาพปัญหาและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอีกทั้งเพื่อตอบสนองนโยบายจุดเน้นการดำเนินงานตามพันธกิจของ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ จึงมีบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพให้กับประชาชนเพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของชุมชน ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จึงได้จัดรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพการทอผ้าพื้นบ้านหลักสูตร การทอผ้าขาวม้าขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมสืบสานและอนุรักษ์การทอผ้าขาวม้า เพื่ออัตลักษณ์ความเป็นหนึ่งในผ้าถุงคูเมือง และเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งให้ตรงกับความต้องการของกลุ่มและนำไปประยุกต์ใช้ในกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพ และการมีรายได้ ก้าวไปสู่วิสาหกิจชุมชน ให้คงอยู่ตลอดไป

2. จุดประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียน

- 2.1 อธิบายความเป็นมาของการทอผ้าขาวม้าได้
- 2.2 อธิบายวัสดุ อุปกรณ์และเลือกใช้ได้เหมาะสม
- 2.3 อธิบายขั้นตอนการทอผ้าขาวม้าได้
- 2.4 ปฏิบัติการทอผ้าขาวม้าได้
- 2.5 อธิบายคุณค่าของผ้าได้
- 2.6 จัดหาหรือจัดทำกรบรรจุหีบห่อได้อย่างเหมาะสม
- 2.7 คิดต้นทุน กำไรจากการจำหน่ายผ้าได้
- 2.8 อธิบายช่องทางการจัดการการตลาดของผ้าได้

3. กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนทั่วไป

4. ระยะเวลา

ภาคทฤษฎี	5 ชั่วโมง
ภาคปฏิบัติ	15 ชั่วโมง

5. เนื้อหาหลักสูตร

- 5.1 ความเป็นมาของการทอผ้าชาวม้า
- 5.2 วัสดุ อุปกรณ์และการเลือกใช้
- 5.3 ขั้นตอนการทอผ้าชาวม้า
- 5.4 การปฏิบัติการทอผ้าชาวม้า
- 5.5 คุณค่าของผ้า
- 5.6 การจัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อ
- 5.7 การคิดต้นทุน กำไรจากการจำหน่ายผ้า
- 5.8 ช่องทางการจัดการการตลาดของการทอผ้าชาวม้า

6. การจัดการเรียนรู้

การบรรยายให้ความรู้ การสาธิต การลงมือปฏิบัติ การอภิปรายแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้

7. สื่อการเรียนรู้

- 7.1 สื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ ใบความรู้ แผ่นพับ
- 7.2 สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อออนไลน์
- 7.3 สื่อบุคคล เช่น ผู้รู้ ภูมิปัญญา
- 7.4 แหล่งเรียนรู้ในชุมชน

8. การวัดและประเมินผล

ประเมินความรู้ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติจากการสอบถาม แบบทดสอบ การสังเกต การมีส่วนร่วม และจากชิ้นงาน/ผลงาน

9. การจบหลักสูตร

- 9.1 มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 80
- 9.2 มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ 60
- 9.3 มีชิ้นงาน/ผลงาน ผ่านหลักเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานและคุณภาพ

10. เอกสารหลักฐานการศึกษา

ใบสำคัญผู้ผ่านการฝึกอบรม (แบบ กศ.ตน.11)

11. การเทียบโอนผลการเรียน

เทียบโอนเป็นรายวิชาเข้าสู่หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพิจารณาจากจำนวนชั่วโมง และความสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดตามหลักสูตรสถานศึกษา รายวิชาเลือกสาระการประกอบอาชีพไม่น้อยกว่าร้อยละ 60

ลงชื่อ.....ผู้เขียนโครงการ
()

ลงชื่อ.....ผู้เสนอโครงการ
()

ลงชื่อ.....ผู้เห็นชอบโครงการ
()

ลงชื่อ.....ผู้อนุมัติโครงการ
()

แผนการจัดการกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการทอผ้าชาวม้า

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดการกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
1. ความเป็นมาของการทอผ้าชาวม้า	1. อธิบายความเป็นมาของการทอผ้าชาวม้าได้	1. ความเป็นมาของการทอผ้าชาวม้า	1. วิทยากรอธิบายความเป็นมาของการทอผ้าชาวม้า	1. ใบความรู้ เรื่องความเป็นมาของการทอผ้าชาวม้า 2. รูปภาพ 3. สื่อออนไลน์	1. สังเกตความสนใจ 2. ซักถาม 3. การมีส่วนร่วม 4. ชิ้นงาน/ผลงาน	1 ชั่วโมง	
2. วัสดุอุปกรณ์และการเลือกใช้	2. อธิบายวัสดุ อุปกรณ์และเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม	2. วัสดุ อุปกรณ์ และการเลือกใช้	1. วิทยากรอธิบายอุปกรณ์ในการทอผ้าชาวม้า 2. วิทยากรอธิบายวัสดุที่ใช้ประกอบการทอผ้าชาวม้า 3. ให้ผู้เรียนเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์	1. ตัวอย่างวัสดุอุปกรณ์ 2. สื่อออนไลน์	5. ประเมินผลงานผู้เรียนโดยใช้ใบงานที่กำหนด	1 ชั่วโมง	
3. ขั้นตอนการทอผ้าชาวม้า	3. อธิบายขั้นตอนการทอผ้าชาวม้าได้	3. ขั้นตอนการทอผ้าชาวม้า	1. วิทยากรอธิบายการคัดเลือกวัสดุอุปกรณ์ในการทอผ้าชาวม้า 2. วิทยากรอธิบายขั้นตอนการทอผ้าชาวม้า	1. ใบความรู้ เรื่องการทอผ้าชาวม้า 2. สื่อออนไลน์ 3. วัสดุ อุปกรณ์ของจริง		3 ชั่วโมง	
4. การปฏิบัติการทอผ้าชาวม้า	4. ปฏิบัติการทอผ้าชาวม้าได้	4. การปฏิบัติการทอผ้าชาวม้า	1. วิทยากรสาธิตวิธีการทอผ้าชาวม้าและผู้เรียนลงมือปฏิบัติ 2. วิทยากรและผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้	1. ใบงาน เรื่องการทอผ้าชาวม้า			8 ชั่วโมง

แผนการจัดกระบวนการเรียนรู้หลักสูตรการทอผ้าชาวม้า

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	วัดและประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
5. คุณค่าของการทอผ้าชาวม้า	5. อธิบายคุณค่าของการทอผ้าชาวม้าได้	5. คุณค่าของผ้า	1. ผู้เรียนศึกษาใบความรู้คุณค่าของผ้าลายขอ 2. วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับคุณค่าของผ้าลายขอ 3. วิทยากรสรุปองค์ความรู้	ใบความรู้ เรื่องคุณค่าของการทอผ้าชาวม้า			3 ชั่วโมง
6. การจัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อ	6. จัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อได้อย่างเหมาะสม	6. การจัดหาหรือจัดทำบรรจุหีบห่อ	1. วิทยากรอธิบายการจัดทำ/จัดหาและเทคนิคของการทำบรรจุหีบห่อ 2. ให้ผู้เรียนออกแบบและจัดทำบรรจุหีบห่อ	1. ใบความรู้ เรื่องการบรรจุหีบห่อ 2. ตัวอย่างการบรรจุหีบห่อ			2 ชั่วโมง
7. การคิดต้นทุน กำไร	7. คิดต้นทุน กำไรจากการจำหน่ายผ้าได้	7. การคำนวณต้นทุน กำไร	1. วิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการคิดต้นทุน กำไร 2. ให้ผู้เรียนฝึกการคิดต้นทุน กำไร	1. ใบความรู้ เรื่องการคำนวณต้นทุนกำไร 2. ใบงาน			1 ชั่วโมง
8. ช่องทางการจัดการการตลาดของการทอผ้าชาวม้า	8. อธิบายช่องทางการจัดการการตลาดของผ้าลายขอได้	8. ช่องทางการตลาดของผ้า	1. วิทยากรแจกใบความรู้ให้ผู้เรียนศึกษา 2. วิทยากรและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับช่องทางการจัดการการตลาด	1. ใบความรู้ เรื่องช่องทางการตลาด			1 ชั่วโมง

ใบความรู้ ความเป็นมาของผ้าขาวม้า

จากเดิมในอดีตจนถึงปัจจุบัน “คนน้ำหนาว” มีสิ่งที่ยึดเหนี่ยวเชื้อสาย ไม่ว่าจะเป็วิถีวัฒนธรรม ประเพณี ภาษา อาหารการกิน และหนึ่งสิ่งที่สำคัญไม่แพ้กันนั่นคือเครื่องแต่งกาย “การทอผ้า ภูมิปัญญาบนผ้าฝ้ายงาม ของชาวน้ำหนาว” หนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่ถ่ายทอดเรื่องราว วัฒนธรรมการถ่ายทอดและแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่โดดเด่นของชาวน้ำหนาว คือ “การทอผ้า” และได้วิวัฒนาการทอผ้าขึ้นมา

สำนักงานส่งเสริมการเรียรูู้ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์เห็นถึงความสำคัญซึ่งมีการรวมกันกับหน่วยงานต่างๆ จัดทำประชาพิจารณ์ วิเคราะห์ปัญหาความต้องการของคนในชุมชนที่ต้องการสืบทอดและรักษาภูมิปัญญาอันโดดเด่นของชาวน้ำหนาว ให้คงอยู่คู่กับคนอำเภอน้ำหนาว จึงได้เข้ามาสนับสนุน ส่งเสริม สืบสานและอนุรักษ์การทอผ้าขาวม้า ซึ่งอัตลักษณ์ความหนึ่งเดียวที่สืบทอดกันมารุ่นต่อรุ่น โดยการรวมตัวกันเริ่มต้นจัดหลักสูตร เพื่อสนองความต้องการของกลุ่มพัฒนาอาชีพการทอผ้าพื้นบ้านกลุ่มแรกขึ้นที่บ้านโคกยาว ตำบลน้ำหนาว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยใช้กระบวนการ PDCA มาช่วยในการขับเคลื่อนการขยายและพัฒนา กลุ่มพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง เช่น กลุ่มพัฒนาอาชีพการทอผ้าพื้นบ้านบ้านโคกยาว ตำบลน้ำหนาว การเย็บกระเป๋าจากผ้าทอมือ ตำบลน้ำหนาว อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ ตลอดจนมีระบบการบริหารจัดการกลุ่ม การบริหารการตลาด การส่งเสริมการขาย การก้าวเข้าสู่วิสาหกิจชุมชน เป็นผลิตภัณฑ์ สินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์และสินค้า OCCC ของศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอน้ำหนาว การจัดทำบัญชีรายรับ- รายจ่าย และได้มีการพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีมูลค่าและหลากหลายรูปแบบ เช่น การทอผ้าลายผ้าขาวม้า การทอผ้าขึ้นลายพื้นบ้าน การทอผ้าขาวม้า ผลิตภัณฑ์การทำกระเป๋าย่อม ฯลฯ

ใบความรู้ การทอผ้าขาวม้า

วัสดุ/อุปกรณ์

1. กี่กระทก
2. กระจวยทอผ้า
3. หลาปั่นไหม
4. ด้าย
5. ผ้าฝ้าย
6. ฟืม
7. กรรไกร

วิธีการทอผ้าขาวม้า

1. ขึ้นเครื่อง(การสาวฮูก)
2. ปั่นด้าย
3. มัดหมี่ลายขอ
4. กรอด้าย
5. เอาด้ายใส่หลอดใส่กระจวย
6. ทอผ้า
7. ออกมาเป็นผืน

ข้อเสนอแนะ

1. มีการพัฒนาต่อยอดไปเป็นเสื้อผ้าสำเร็จรูป เป็นเอกลักษณ์การแต่งกายประจำท้องถิ่นได้
2. มีการพัฒนาทำลวดลาย

ใบงาน แบบบันทึกการทอผ้าขาวม้า

ให้ผู้เรียนจดบันทึก ขั้นตอนการทอผ้าขาวม้า ระหว่างที่วิทยากรบรรยาย

แบบบันทึก

วัสดุ/

อุปกรณ์.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนการทำ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความคิดเห็นส่วนตัว

.....

.....

.....

ใบความรู้ การบรรจุภัณฑ์

การใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อการโฆษณาสินค้า

บรรจุภัณฑ์ในปัจจุบันมีความสำคัญมากในการทำการตลาด และสร้างแบรนด์สินค้า ดังนั้นนักออกแบบบรรจุภัณฑ์ ต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพการณ์ของการออกแบบในปัจจุบันที่มีความทันสมัยมากกว่าแต่ก่อน จะเห็นได้จาก รูปลักษณะ สี สัน และฟังก์ชันการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป ของบรรจุภัณฑ์แต่ละประเภทการสร้างวัตถุดิบชนิดใหม่ เพื่อนำ มาผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ การนำ บรรจุภัณฑ์กลับมาใช้ใหม่ เป็นต้นกระบวนการเหล่านี้ ส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจาก ความต้องการการใช้ทรัพยากรที่มีความจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้ได้ต้นทุนที่ต่ำที่สุด แต่มีผลผลิตที่ดีที่สุด นั่นคือจุดประสงค์หลักของการสร้างกระบวนการทาง

ความสำคัญของบรรจุภัณฑ์

1. บรรจุภัณฑ์ช่วยในการสื่อสารด้านการตลาด เพราะสามารถพิมพ์ข้อความหรือข้อมูลรายละเอียดลงบน กล่องกระดาษ กล่องกระดาษลูกฟูก หรือบรรจุภัณฑ์รูปแบบอื่นๆ รวมทั้งการออกแบบฉลากหรือสติ๊กเกอร์ติดไว้บน บรรจุภัณฑ์ เพื่อสร้างการจดจำให้กับลูกค้า
2. บรรจุภัณฑ์เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้สินค้าของเรามีความแตกต่าง หากมีการออกแบบอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมสอดคล้องกับตัวสินค้าหรือผลิตภัณฑ์
3. การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่มีความสวยงามแตกต่าง มีโอกาสสร้างยอดขายได้ให้มากขึ้นได้ เนื่องจากเป็น การกระตุ้นความต้องการของผู้ซื้อ ทำให้ตัดสินใจซื้อสินค้าจากความพึงพอใจได้อีกทางหนึ่ง
4. บรรจุภัณฑ์ช่วยให้เกิดความประหยัดและป้องกันความสูญเสียที่เกิดจากการขนส่ง หรือเคลื่อนย้ายสินค้า เช่น การเลือกใช้กล่องกระดาษลูกฟูก แผ่นกระดาษลูกฟูก พาเลทกระดาษ หรือเยื่อกระดาษขึ้นรูป
5. บรรจุภัณฑ์ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง เช่น การเลือกใช้กล่องกระดาษลูกฟูกขนาดใหญ่สำหรับบรรจุ สินค้า ทำให้การขนส่งทำได้สะดวกและไม่เสียเวลา ช่วยลดต้นทุนในการขนส่งและลดค่าแรง

ใบความรู้
การคำนวณต้นทุน กำไร
ตัวอย่างการคิดต้นทุน กำไร การผลิต และค่าใช้จ่ายในการทอผ้าขาวม้า

วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนสิ่งของ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
	ค่าใช้จ่าย (ต้นทุน) ด้ายไหมประดิษฐ์	4 กิโลกรัมๆละ 250 บาท	1,000 บาท	1. ให้กำหนดกำไร ที่ต้องการเป็นร้อยละก่อน 2. แล้วคำนวณหาราคาต่อ หน่วยจึงจะทราบรายได้ 3. นำรายได้ที่ได้มาใส่ตารางงาน
	รวมค่าใช้จ่าย		1,000 บาท	
	รายได้จากการขายผ้าขาวม้า	ได้ผ้าขาวม้า จำนวน 20 ผืน ผืนละ 150 บาท	3,000 บาท	
	รวมรายได้		3,000	กำไร 2,000

1. กำไรที่ต้องการ = ต้นทุน × (ร้อยละของกำไรที่ต้องการหารด้วย 100)
 = ขาย 1,000 บาท จากต้นทุนผ้าขาวม้า จำนวน 20 ผืน
 = คิดต้นทุนชิ้นละ 150 × 20 = 3,000
 กำไรจากต้นทุน 1,000 คิดจากราคาขาย 3,000 = 2,000 บาท

หมายเหตุ : วัตถุดิบ ด้ายไหมประดิษฐ์ จำนวน 4 กิโลกรัม ต้น คิดต้นทุน 1,000 บาท

2. การกำหนดราคาขายต่อหน่วย ได้มาจากต้นทุน + กำไร = 1,000 + 2,000
 = 3,000 บาท

ดังนั้น จำหน่ายผ้าขาวม้าผืนละ 150 บาท จำหน่ายไป 20 ผืน
 จำหน่ายทั้งหมดได้เงิน 3,000 บาท ได้กำไรสุทธิ 2,000 บาท

หมายเหตุ

การกำหนดกำไรที่ต้องการขึ้นอยู่กับสิ่งเหล่านี้ด้วย เช่น ราคาตลาด ลักษณะของสินค้าและบริการ เป็นสินค้าหายาก เป็นสินค้าเฉพาะกลุ่ม หรือมีฤดูกาลเข้ามาเกี่ยวข้องก็สามารถที่จะกำหนดกำไรที่ต้องการสูงได้ การตั้งราคาให้สามารถแข่งขันได้นั้นต้องอยู่บนพื้นฐานความสมดุลระหว่างความพึงพอใจของผู้ซื้อและผู้ขายด้วย ถ้าสินค้าโดยทั่วไปมีขายกันแพร่หลาย มีคู่แข่งมากก็ต้องกำหนดกำไรน้อยลงไป

ใบงาน
การคิดต้นทุน กำไร

ผู้เรียน/กลุ่ม.....

เรื่อง.....

วัน เดือน ปี	รายการ	จำนวนสิ่งของ	จำนวนเงิน (บาท)	หมายเหตุ
	ค่าใช้จ่าย (ต้นทุน)			1. ให้กำหนดกำไรที่ ต้องการเป็นร้อยละก่อน 2. แล้วคำนวณหาราคาต่อ หน่วยจึงจะทราบรายได้ 3. นำรายได้ที่ได้มาใส่ ตารางนี้
	รวมค่าใช้จ่าย			
	รายได้จากการขาย			
	รวมรายได้			

ใบความรู้ ช่องทางการตลาด

ช่องทางจำหน่ายทางตรงมีช่องทางขาย มีดังนี้

หน้าร้าน :มีการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการจากผู้ผลิตให้แก่ผู้บริโภคโดยตรง

ช่องทางการจำหน่ายโดยอ้อมมีช่องทางการขาย มีดังนี้

ทางออนไลน์ :ขายบนเพจ Facebook เป็นช่องทางที่ง่ายที่สุด คนขายนิยมสูงสุด และก็เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเราได้มากที่สุดเช่นกัน เพราะสมัยนี้ใครๆก็เล่น Facebook กันทั้งนั้น ทำให้สินค้าเราเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้ง่ายมาก ยิ่งปัจจุบัน Facebook สามารถตั้งงบที่ใช้ลงโฆษณาและกำหนดกลุ่มเป้าหมายเองด้วยทำให้เปิดเพจขายของบน Facebook อีกช่องทางหนึ่ง

แบบวัดและประเมินผลการทอผ้าชาวม้า

ประเด็นที่เกี่ยวข้อง

1. จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือ

- 1.1 เลือกใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ ได้เหมาะสมกับประเภทและปริมาณ
- 1.2 ทำความสะอาด บำรุงรักษาและจัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือได้อย่างถูกต้อง

2. จัดเตรียมวัตถุดิบ

- 2.1 เลือกใช้วัตถุดิบได้อย่างเหมาะสม
- 2.2 เตรียมวัตถุดิบได้อย่างเหมาะสม
- 2.3 จัดเก็บวัตถุดิบได้อย่างถูกต้องตามประเภทของวัตถุดิบ

3. ทักษะการทำ

- 3.1 ทำได้ตามคุณลักษณะและมีเอกลักษณ์ที่ถูกต้อง

4. ทักษะการจัดตกแต่ง และนำเสนอ

- 4.1 จัดตกแต่งและนำเสนอได้อย่างเหมาะสม

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ - นามสกุล

หลักสูตร กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนนประเมิน (10 คะแนน)
1. ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระ (20 คะแนน)	
1.1 ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
1.2 สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
2. ทักษะการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
2.1 สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
2.2 ประเมินโดยให้สาธิต	
2.3 แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
2.4 ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม (ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา)	
3. คุณภาพของผลงาน ผลการปฏิบัติ (40 คะแนน)	
3.1 สังเกตผลงาน	
3.2 ตรวจสอบผลงาน	
3.3 มีความคิดสร้างสรรค์	
3.4 ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (100 คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมิน

ลงชื่อ

วิทยากร

(

)

บรรณานุกรม

<https://sites.google.com/site/extensionmju58241/home/kheruxng-mux-thi-chi-ni-kar-thx-pha>

สืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับ กระสวยทอผ้า

file:///C:/Users/acer/Desktop/laikor.pdfสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับ การมัดหมี่

คณะผู้จัดทำ

คณะที่ปรึกษา

1. ว่าที่พันตรีดำรง ตียะวัฒน์	ผู้อำนวยการสำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
2. นางสาวนัทธมน สกุลณมรรคา	รองผู้อำนวยการสำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดเพชรบูรณ์
3. นายประภาส โป้แล	ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอหล่มเก่า
รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอน้ำหนาว

คณะกรรมการดำเนินงาน

1. นายประภาส โป้แล	ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอหล่มเก่า
รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการ สกร.ระดับอำเภอน้ำหนาว
2. ว่าที่ร้อยเอกชูศิลป์ ทัพผา	ครู อาสาสมัครการศึกษาออกโรงเรียน
3. นางสาวนุศาลักษณ์ ซาหลง	หัวหน้าการศึกษาต่อเนื่อง
4. คณะกรรมการสถานศึกษา สกร.ระดับอำเภอน้ำหนาว	
5. กลุ่มงานการศึกษาต่อเนื่อง	
6. บุคลากร สกร.ระดับอำเภอน้ำหนาว	

ผู้จัดทำหลักสูตร

นางนิตยา หารี

ครูกศน.ตำบล